

Кліменко О. М.

к. е. н., доцент,
доцент кафедри економічної теорій, статистики та прогнозування
Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця

Пивавар І. В.

к. е. н.,
доцент кафедри економічної теорій, статистики та прогнозування
Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця

ПРОБЛЕМИ СТРУКТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

В даний час багато економістів розглядають проблему структурної трансформації національних економічних систем, оскільки вони істотно впливають на потенціал розвитку країни. Структурні зміни в національній економіці однозначно є ефективними в забезпеченні стабільного економічного зростання. До проблеми формування і функціонування економічної системи звертали свій дослідницький інтерес представники багатьох напрямків і шкіл економічної теорії. Безсумнівний інтерес для дослідження трансформації економічної системи мають ідеї змішаної економіки. Представники соціально-правової школи А. Вагнер і нової історичної школи В. Зомбарт обґрунтували положення про поєднання різних (приватного і державного) секторів економіки, різних форм власності [3]. Пізніше в теоріях недосконалої конкуренції і кейнсіанства було приділено велику увагу поєднанню ринка і держрегулювання. Як відомо, ці ідеї отримали розвиток в післявоєнний період в нео- і посткейнсіанстві, неокласичному синтезі, ряді напрямків інституціоналізму. В цей же період активізувалися розробки проблем

соціалізації, економічних і неекономічних мотивів. Вони знайшли відображення в лівому кейнсіанстві, неоліберальній моделі соціального ринкового господарства, окремих течіях інституціоналізму, різноманітних соціал-реформістських теоріях. Також в теоріях постіндустріального суспільства, культуроцентричеських концепціях модернізації та постмодернізму, етичних і національно орієнтованих концепціях набули поширення ідеї «надекономічної» складової і її інтеграції в економічну систему. Всі ці теми, моделі, ідейні напрямки розширюють у теперішній час дослідницьку базу трансформації економічної системи.

Отже, процес структурних змін привертав увагу економістів протягом довгого часу. Ця тема досліджень є актуальною і в даний час. Так, ще в 40-х рр. ХХ ст. Д. Кларк [3] пропонував саме уживане і традиційний поділ національної економіки на три сектори: сільське господарство, виробництво та послуги. Тоді ж І. Фішер, а трохи пізніше – в середині 50-х рр. ХХ ст. Ю. Вольф і Ж. Фурастьє зробили значний внесок в пояснення секторного підрозділи національної економіки та її змін [4]. Уже в нинішньому столітті, в 2008 році, А. Крюгер і Х. С. Руерте підсумовували теоретичні аспекти структурних змін національних економік. Так, основний аспект гіпотези з трьома секторами, виіденого Ж. Фурастьє, І. Фішером і Д. Кларком, полягає в тому, що під час процесу економічного розвитку відбувається зміна зайнятості від сільського господарства до виробництва і потім до послуг [3].

Значний внесок у дослідження в області економічного зростання та інтерпретації процесу структурних змін зробив С. Кузнець в 1973 році. Він вивів співвідношення між збільшенням рівня ВВП на душу населення і зрушенням в структурі споживання. Він заявляв, що серед інших факторів технологічний прогрес є основним джерелом економічного зростання і структурних змін [2]. Крім того, існують деякі докази, що сукупний економічний ріст викликає структурні зміни, а також навпаки [1]. Все це вказує на необхідність структурних змін для запланованого розвитку національної економіки.

Підвищення значущості третинного сектору, особливо економіки знань, сьогодні є переважаючим фактором структурних змін в більшості країн. Крім того, широко відомо, що виробництво сприяє як національному, так і регіональному розвитку. Тому очевидним є необхідність переіндустріалізації на національному та регіональному рівні. Крім того, А. Вельфлі вказує, що послуги і виробництво взаємодіють один з одним таким чином, що це може бути вигідним для всіх галузей [1].

Разом з тим багато аспектів структурної трансформації економічних систем продовжують залишатися недостатньо дослідженими. Багаторічна практика розвитку постсоціалістичних країн є солідною емпіричною базою для більш глибокої теоретичної опрацювання проблем трансформації економічних систем і формулювання пропозицій щодо її подальшого здійснення.

Ретельного вивчення структурної трансформації національних систем вимагають такі вагомні фактори, як:

значне прискорення і ускладнення світових економічних процесів; посилення міжсистемних інтеграцій.;

розкриття процесу структурної трансформації економічних систем з урахуванням його складності та невизначеності майбутніх етапів розвитку;

врахування спільних сучасних тенденцій, глобалізаційних процесів, явищ, обумовлених заходом індустріальної епохи розвитку і переходом до постіндустріального суспільства;

взаємозв'язок і взаємодоповнення процесів формування економічних відносин і розвитку інститутів;

інституційні, соціокультурні, постіндустріальні характеристики; сформовані моделі трансформації економіки надмірно економізовані;

питання адаптації тенденцій економічного розвитку високорозвинених країн до національних, соціокультурних умов постсоціалістичних держав, які переживають системну трансформацію; тощо.

У країнах з трансформаційною економікою структура національної економіки вимагає внесення суттєвих змін до і переходу до ринкової економіки.

Отже, регіональна спеціалізація і концентрація певних типів економічної активності в конкретних регіонах країни пов'язують ці регіони і сприяють як розвитку кожного регіону, так і зв'язків між ними, що, в кінцевому підсумку, призводить до зростання національної економіки.

Перелік літератури

1. Дубровская Н. В. Обеспечение качества образовательных программ экологической направленности – шаг к устойчивому экономическому развитию / Н. В.Дубровская, Е. С/ Мищенко // Вопросы современной науки и практики. Университет им. В.И. Вернадского. 2017. № 1 (63). С. 122-130
2. Kuznets, S. 1973. 'Modern Economic Growth: Findings and Reflections'. American Economic Review 63 (3): 247–58. doi:10.2307/1914358.
3. Fracasso, A., and Vittucci Marzetti, G. 2017. 'Estimating Dynamic Localization Economies: The Inadvertent Success of the Specialization Index and the Location Quotient'. Regional Studies, no. December 2016: 1–14. doi:10.1080/00343404.2017.1281388.
4. Wolf, A. 2005. 'The Service Economy in OECD Countries'. The Service Economy in OECD Countries. Vol. 3. doi:10.1787/212257000720

СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРАХ

Кліменко Олена Миколаївна
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця
К. е. н., доцент
Доцент кафедри економічної теорії, статистики та прогнозування
+38050 303 26 52
swill@i.ua
Укрпочта
Адреса для відправки матеріалів: Кліменко Олена Миколаївна, кафедра Економічної теорії, статистики та прогнозування, ХНЕУ ім. С. Кузнеця, просп. Науки, 9-А, м. Харків, 61166,

Україна
Секція: Економіка та управління національною економікою
Проблеми структурної трансформації національних економічних систем
Сертифікат НІ
Програма НІ

Пивавар Ірина Володимирівна
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця
К. е. н.
Доцент кафедри економічної теорії, статистики та прогнозування
+38066 738 6767
pivavariv@ukr.net
Укрпочта
Адреса для відправки матеріалів: Кліменко Олена Миолаївна, кафедра Економічної теорії, статистики та прогнозування, ХНЕУ ім. С. Кузнеця, просп. Науки, 9-А, м. Харків, 61166, Україна
Секція: Економіка та управління національною економікою
Проблеми структурної трансформації національних економічних систем
Сертифікат НІ
Програма НІ